

ታሪኽ ኣይንረሰዕ፡ ጉዕዞና ክቐንዕ

ተኸሎም ንርአዮ

(እዚ ጽሑፍዚ፣ ኣብ ሜዳ ኤርትራ ተጋዳላይ ተ.ሓ.ኤ. ኣብ ዝነበርኩሉ እዋን፣ ከምኡውን ተ.ሓ.ኤ. ድሕሪ ምብትታና ኣብ ዝሰዓበ መድረኽ ካብ ዘሞህላልክዎ ውልቃዊ ትዕዛብቲ ምርኩሰ ብምግባር ዘዳለኸዎ እዩ። ኣብዚ ኣርእስቲ'ዚ ካባይ ንላዕሊ ኣፍልጦን ደቂቕ ትዕዛብትን ዘለዎም ሰባት ከምዘይሰኣኑ እኣምን። ኩልና እቲ ንፈልጦ ሓቂ እንተንገልጽ ድማ፣ ልቦና ተካእቲ ወለዶታት ክንደይ ኮን ምሃብተመ እብል።)

መቐድም፡-

ሓደ ዘሕፍር ተግባር ክርእዩ ወይ ብወረ ክሰምዑ ከለው፣ “ወይ ጉድ....! ኣንታ መን ክሓፍረሎምዩ!” ኢሎም ኣብ ክንዲ'ቶም ዝወዓልዎ ሰባት ብሕፍረት ኣብ ጽፍሮም ዝሓትው ወረጃታት ኣለው። ብርግጽ ድማ ገለ ገለ ነውርታት ኣይኮነን? ይንዘወዓሎ ንሰማዓይ እኳ ዘሕፍር እዩ። ብሕልፊ እቲ ሕሰረት እናተደጋገመ፣ “እከለ እምበር ከምዚ ገይሩ፣ እከለ እምበር ከምዚ ኢሉ” ክብሃል ከሎ ምሒር ዘሸቕርርር እዩ። ጉድ ክንሰምዕ ዕድመ ሂቡና፣ እናሻዕ ጉድ እናሰማዕናን እናተዓዘብናን ንነብር ኣሎና። እንሓንሳብ ፍሽኽ ኢልና ንሓልፎ። እንሓንሳብ ግን፣ “ዝብእስ ኣብ ዘይፈልጥዎ ዓዲ ከይዱ ቆርበት ኣንጽፋለይ በለ” ዝዓይነቱ ምውርዛይ ይኸውን እሞ፣ ትፈልጦ ክትገልጽ ትድረኸሉ እዋን ኣሎ። እቲ ምንታይሲ፣ ወዮም ኣበሳኦም ከዊሎም፣ ብጹኣን መሲሎም፣ ኣብ መድረኽ ዝቐርቡ፣ ንዘይፈልጥዎም ከየደናገሩ ስለትሰከፍ።

ጽሑፊይ ነቶም ምሉእ ዕምሮም ኣብ ደምበ ክድዓትን ዕሱብነትን ዘብለዩ የግዳስ ገና ዘይበለየሎም ገለ ወገናትና ዝምልከት ምዃኑ ኣይሰሓትኩሞን። ካብቲ ዕድመ ዝሃበ ገዲም ተጋዳላይን ካልእ ዜጋን፣ በዞም ሰባት እዚኣቶም ዳግም ክደናገር ዝኸእል ዘሎ ኣይመስለንን። ምኽንያቱ ልቦና ዘለዎ ሓንሳብ እዩ ዝዕሾ። እንተኾነ ግዳ፣ ኣብ ቃልሲ ንሓርነት ብዛዕባ ዝተሰግረ ፖለቲካዊ ሕልኸላኻት ዘይፈልጡ ንኣሸቱን ንጹሃትን ኣሕዋት ኣለውና። እዞም ምሉእ ዕምሮም ኣብ ደምበ ክድዓት ዝተመራሰሑ ሰባት፣ ኣብ ቅድሚኻ መንእሰይ ወለዶ ጨለ መደረ ከይለምዱ እምበኣር፣ ነቲ ክትዛረበሉ ዘሓፍር ውልቃዊ ታሪኽምን ፖለቲካዊ ግደኦምን ምግላጽ ግድን ኣድላዩ ይገብሮ። እዞም ሕጂ “ተቓወምቲ ኢና” ኢሎም ኣብ ትሕቲቲ ጽላል ወያነ ኣብ ኣዲስ-አበባ ከምኡውን ኣብ ካልኦት ጎረባብቲ ሃገራት ከውደኸድኹ እንዕዘበም ዘሎና፣ ብልክዕ እንታዎት እዮም? ሓደ ብሓደ ድሕረ ባይታኦም እንታይ ይመስል? ኣብ እዋን ቃልሲኻ እንታይ ግደ ነይሩዎም? መንእሰይ ወለዶ ኣዳቂቕ ክፈልጦ ዝግባእ እዩ።

ፖለቲካዊ ተቓወሞ ካብ ዕላማን ራእይን ስለዝብገስ፣ ምድንጋር ከይፈጥር፣ ቅድም ቀዳድም፣ ተቓወሞ ናይዞም ሰባት'ዚኣቶም ፖለቲካዊ ተቓወሞ ከምዘይኮነ ምብራህ ኣገዳሲ እዩ። ምኽንያቱ፣ እዞም ሰባት'ዚኣቶም ሓደ ብሓደ በዓል መን እዮም? ኢልካ እንተፈቲሽካ፣ ብምሉኡም ኣብ ሃገራዊ ቃልሲ ንናጽነት ኤርትራ ብዝተፈላለዩ መልክዕ ተቐልቂሎም ዝኸሰሩ፣ ዝተሳዕሩ፣ ኣብ ትሕቲ ጸላኢ ዝተምበርኸኹ፣ መጋበርያ ዝኾኑ፣ ብሉል ታሪኽ ዘለዎም ሰባት እዮም። ብሓጺሩ፣ ዛጊት ንነብሶም ተቓወምቲ ኣጠሚቑም

ክተአኻኸቡ ዝረአናዮም ኩሎም፣ እቶም ዝጠፈሹን ዝነደዩን ባእታታት ጥራይ እዮም። ካልኣት ሓደስቲ አይረአናን። ናይዞም ሰባት እዚአቶም ተቓውሞ ከአ፣ ካብ ዝኸሓነ ቂምታ፣ ቅርሕንቲን ቅብጸትን ዝብገስ ብምኻኑ ፖለቲካዊ ተቓውሞ ክበሃል አይከአልን። ምክንያቱ ብኸምዚ ዓይነት ስምዒትዚ ተደሪኸኻ፣ ጥዑይ ፖለቲካዊ ስራሕ ክስራሕ ከምዘይክአል ፍሉጥ እዩ። እዞም ሰባት እዚአቶም፣ ብምክንያት ተደጋጋሚ ፍሽለቶምን ንድዮቶምን ብምረትን ነብሱምትሓትን ምሒር ዝቐርግኑ እዮም። አዲንቶም ሓቂ ከይርኡ ብመጋረጃ ጽልኢ ዝተጎልበበ እዩ።

አብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ፣ ዝነበርና ኩልና ተጋደልቲ ከምእንዝክሮ፣ ገለ ካብዚአቶም፣ “ብሻዕብያ ካብ ዝመጽእ ናጽነት መግዛእቲ ይሓይሽ” ኢሎም ዝባኖም ቀሊዖም ተምበርኻኸ. መንፈስ ዝነዝሑ ዝነበሩ እዮም። አብ ፖለቲካ ከምዚ ዝአመሰለ ጥሩፍ ስምዒታት ሓድሽ አይኮነን። ፖለቲካዊ ፍሽለት ናብ ዕብዳን ስለዘምርሕ፣ ዝኸሰረን ዝተሳዕረን አእምሮኡ ስሒቱ ከዕበድብድ ምርአይ ዘገርም አይኮነን። አብ ከምዚ ዓይነት ኩነት ዝወደቐ ፖለቲከኛዮ በሃሊ፣ ክውንነት ክቐበል የጸግሞ እዩ። ነቲ አብ ባይታ ዘሎ ክውን ሓቂ ተረዲኡ፣ አካይዳኡ አሪሙ አብ ቅነዕ መስመር ዝምለስ ዝወሓደ እዩ። ብዙሓት፣ ተስፋ ቈሪጸም ካብቲ ቃልሲ ብምግላል፣ ጸግቦም ሓዞም፣ ግዜአምን ጉልበቶምን ናብ ካልእ ውልቃዊ ዋኒኖም ዘውዕልዎ አለው። እዚ፣ ብኻልእ መዳይ ክውንነት ምቕባል እዩ። ክንደይ ዓሻ ድማ አሎ፣ አብ ክንዲ ጸግዑ ዝሕዝ፣ አንጻር ክውንነት ደው ብምባል፣ አብ ዝተሓተ ደረጃ ሕሰረትን ዕሱብነትን ወሪዱ ክቡር ግዜኡን አእምሮኡን ጉልበቱን ዘባኸን።

ጀብሃ ተሳዒራ ካብ ሜዳ ኤርትራ ካብ እትወጽእ አስታት 28 ዓመት ኮይኑ አሎ። ዳርጋ ክንዲ፣ቲ ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ዝወሰዶ ዓመታት ምኻኑ እዩ። እዞም ሰባት እዚአቶም፣ ካብ ሽዑ አትሒዞም ካብ ሃገራዊ ቃልሲ ዝኸብለሉ እዮም። ነቲ ዝተፈጥረ ሓድሽ ክውንነት ተቐቢሎም አብ ሃገራዊ መስመር ተጸምቢሮም ግደኦም ከበርክቱ ትብዓት አየጥረዩን። ከም ብዙሓት ካልኣት እውን ጸግቦም አይሓዙን። አብ ክንድኡ፣ ምስ ዝመጸ ንሃገር ዝጸባእ ግዳማዊ ሓይሊ እናተጸግዑን አብ እግሩ እናሰገዱን፣ አብ መዲናታት ጎረባብቲ ሃገራት ክዛውኑ፣ እናተጸዋውዑ በብዓይነቱ ኪዳናት ከምስርቱን ነዊሕ ከይጸንሑ ክፈናጥሑን ዕድመና ምሉእ ተዓዚብና። አብዚ 28 ዓመታት እንታይ ዘሪእኩም እንታይ ሓፊስኩም ዝብል ለባም ሓታቲ እንተዝረኸቡ፣ እንታይ መልሲ ኮን ምሃቡ? ጽልኢ ዘሪኦም ውርደት ክሓፍሱ እምበር ካልእ አይረአናን። አነ ርግጸኛ እዩ ምስ ነብሶምን ሕልናኦምን እውን ሰላም ዘለዎም ሰባት አይኮኑን። ምህርቶም፣ ውርደት ጥራይ እናኸነ ግን፣ ነውራም ተግባሮም ይቐጽልዎ አለው። ሕጂውን ፖለቲካዊ ሩካን ምግምዳሕ አይገደፉን። እቲ ዝኸፍአ ከአ፣ አብ እግሪ ጸላእቲ እናሰገዱ መሳርሒ ግዳማዊ ተጸብኦ ብምኻን ክብረት ህዝቢን ሃገርን የዋርዱ ምህላዎም እዩ።

እዞም ሰባት እዚአቶም፣ አብ ፖለቲካዊ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ ዝውክልዎ ነናቶም ፍሉጥ መስመር አለዎም። ናይ ወገንነት፣ ክድዓት፣ ሃሱስነት፣ ኩርኩርነት፣ ዕሱብነት፣ መስመር እዮም ዝውክሉ። ነዚ ንምርዳእ ምእንቲ ክሕግዝ ናይ ገለ ካብአቶም ድሕረ ባይታ ተመለስኻ ምፍታሽ አገዳሲ እዩ። ካብ 1981 ማለት ተ.ሓ.ኤ. ካብ እትብተን ንድሓር ጥራይ ዘይኮነ ቅድሚኡ አብ ዝነበረ መድረኽ፣ ተራ ናይዞም ሰባት እዚአቶምን ዝውክልዎ ፍሉጥ መስመርን ሓደ ብሓደ ምርአዩ፣ ብኡ አቢልኻ ድማ ነቲ ብሰንኪ እዞም ሰባት እዚአቶም ዝተኸሰረ ወርቃዊ ግዜን ዝባኸነ ገዚፍ ሃገራዊ ዓቕሚን፣ (እምብዛ

ዘሕዝን እኳ እንተኾነ) ከም ታሪኽ ምፍላጡ ንተካእቲ ወለዶታት ጠቓሚ ኣስተምህሮ እዩ።

1. ተጻባኢን ወገናዊን መስመር ዓብደላ እድሪስ

ብንእስነቱ ኣብ ቃልሲ ንሃገራዊ ናጽነት ዝተሰለፈ ዓብደላ እድሪስ፣ ኣብ ካልኣይ ወይ ሳልሳይ ዙርያ ኣብ ሶርያ እዩ ተዓሊሙ። ኣብ 1967 ኣቢሉ ድማ ንሜዳ ኣትዩ። ዓብደላ ፈለማ ኣብ 5ይቲ ክፍሊ ተ.ሓ.ኤ. እዩ ተመዲቡ። ኩልና ገዳይም ተጋደልቲ ከምእንፈልጦ፣ 5ይቲ ክፍሊ ከም ውጽኢት ናይቲ ኣብ ላዕለዎይ ባይቶ ተ.ሓ.ኤ. ዝነበረ ቁርቁስ፣ ቦቲ ናይ ሸው ፖለቲካ ንደቂ ከበሳ ተባሂላ ዝቐመጠ ክፍሊ እያ። ኣብቲ እዋንቲ ዝነበረ መምርሒ (ኣብ ወረቓት ዝሰፈረ ማለት እዩ) ነፍሲ ወከፍ ክፍሊ፣ ኣባላታ ሓደ ሲሶ ደቂ ዞባኣ ኪኾኑ፣ እቶም ካልኣት ግን ተወልድቲ ካልእ ከባቢታት ኪኾኑ ዝበል እዩ። ግን ብግብሪ ከምኡ ኣይተሰርሓሉን። ኣቋውማ ናይተን ክፍልታት ወገናዊ እዩ ነይሩ። ኣብቲ መድረኽቲ እድሪስ ገላውዴዎስ ን5ይቲ ክፍሊ ብመገዲ 2ይቲ ክፍሊ ክቈጸጸራ እዩ ዝፍትን ነይሩ። 5ይቲ ክፍሊ ዓቕሚ ስለዘይነበራ 2ይቲ ክፍሊ እያ ትምውላ ዝነበረት። እቲ ድሓር ብዙሓት ተጋደልቲ ቀቲሉ ተባሂሉ ዝኸሰስ ምክትል ወልዳይ ካሕሳይ ዝነበረ ሕሻል ንኣብነት ካብ 2ይቲ ክፍሊ ዝመጸ እዩ። ብሓጺሩ ን5ይቲ ክፍሊ መቐጸልታ 2ይቲ ክፍሊ ንምግባራ እዩ ዝፍትን ነይሩ።

ኣብ 5ይቲ ክፍሊ ዝነበረ ዓብደላ እድሪስ፣ ስለስቲኣን ክፍልታት ማለት 3ይቲ፣ 4ይቲን 5ይቲን ሰሚረን ንምቕዳ ስላሲያ” ኣብ ዘቐማሉ ጉባኤ ዓንሰባ፣ ኣባል መሪሕነት ስሉሳዊ ሓድነት ኮይኑ ምምራጹ ዝፍለጥ እዩ። ካብቲ እዋንቲ ኣትሒዙ ድማ እዩ፣ ወገናዊን ትሕተ ሃገራዊን ኣመለኻኽታኡ፣ ልዕሊ ኹሉ ድማ ናይ ዕሰብነት ባህርያቱ ክግሃድ ዝጀመረ። ነዚ ዘረጋግጽ ጭቡጥ መርትዖ ኣሎ። ድሕሪ ምቕም ግዝያዊ መሪሕነት ስሉሳዊ ሓድነት፣ ካብቶም ኣብ ጉባኤ ዓንሰባ ዝተመርጹ ኣባላት መሪሕነት፣ ዑማሮ፣ ኢሳይያስ፣ ኣቡጥያራ፣ ንሱዳን ብምኻድ፣ ነቲ ዝተወሰደ ናይ ስምረት ስጉምቲ ደገፍ ንምርካብ ንሓደ ሽዱሽተ ወርሒ ዝኣክል ኣብ ሱዳን ኣኼባታት እናካየዱ የጓሳጉሱ ነይሮም እዮም። ዓብደላ እድሪስ ጎስጓስ ከካይድ ዝመዘዙ ኣይነበረን። ይኹንምበር ደድሕሪኦም፣ ብሕማም ኣመሳሚሱ ንሱዳን ብምኻድ፣ ኣንጻርም ከጎሳጉስ ጀሚሩ። ምስተን ዘይሰመራ ወገናት ማለት 1ይቲን 2ይቲን ክፍልታት ኪዳን መስሪቱ፣ ንባዕሉ ኣብ ውሽጢ ስሉሳዊ ሓድነት እናሃለወ፣ ኣንጻር መሪሕነት ስሉሳዊ ሓድነት ክንቀሳቐስ ተራእዩ።

ዓብደላ እድሪስ፣ ከም ጉሉሕ ፖለቲካዊ ባእታ ዝተቐልቀለሉ፣ ኣብቲ ብድፍኢት መሰረታውያን ተጋደልቲ ሓሙሽተኣን ክፍልታት ተ.ሓ.ኤ. ዝሰመራሉ ጉባኤ ኣደብሓ እዩ። ኣብ መስርሕቲ ጉባኤ፣ እቲ ኣቐዲሙ ዝሰመረ ሓይሊ፣ ማለት ስሉሳዊ ሓድነት (ዋሕዳ ስላሲያ) ብርኡይ ኣብ ክልተ እዩ ተገዚዑ። ዓብደላ እድሪስ ዝነበሮ ሓደ ወገን ምስ ርእይቶ 1ይቲን 2ይቲን ክፍሊ ወጊኑ። ኣብኡ ዝተጋህደ ገዛዛዒ ውዲትን ጸይቂን ላዕለዎይ መሪሕነት ተ.ሓ.ኤ. ገዲፍና ግን፣ ኣብቲ ጉባኤ ሓድሽ ኪዳን ተመስሪቱ፣ ዓብደላ እድሪስ ድማ ወተሃደራዊ ሓላፊ ኮይኑ ብጉባኤ ተመሪጹ። ሓዮቲ እውን ናይ ጸጥታ ሓላፊ ኮይኑ ተመዚዞ ክልቲኦም ወሰንቲ ቦታታት ሒዞም።

1.1. ጉባኤ አድብሐን ዘስዓቦ ቅልውላውን

ጉባኤ አድብሐን ቅንዕና ዘይነበሮ ውዲታዊ ጉባኤ ብምንባሩ ብኡ ንብኡ እዩ ፈሺሉ። ቅያዳ አልዓማ ኣብ ከቢድ ፖለቲካዊ ቅልውላው ኣትያ፣ ኣብ ሜዳ ብዙሕ ሕንፍሽፍሽ ተፈጠሩ። ከም ውጽኢቲ ቅትለትን ማእሰርቲን ተጋደልቲ በዚሑ። ሓያሎ ንሃገራዊ ናጽነት ክቃለሱ ዝመጹ ንጹሃት ተጋደልቲ፣ በቲ ዝተፈጥረ ጸገማት ተስፋ ቈሪጸም ካብ ሜዳ ክሃድሙ ተራእዮም። እቲ እዋንቲ፣ ከም በዓል ኪዳነ ክፍሉን ወልዳይ ግደይን ዝኣመሰሉ ንለውጢ ዝቃለሱ ዝነበሩ ተጋደልቲ ዝተቐንጸልሉ፣ ስርዖ ኣዲሱ-አበባ ተባሂሎም ዝፍለጡ ሓደስቲ ተጋደልቲ ብእኩብ ዝተረሸረሸሉ ሕማቕ እዋን እዩ። ወልዳይ ኣብ ከሰላ ኣባል ቅያዳ ሰውርዖ ዝነበረ እዩ። ኪዳነ ድማ ኣብ ከሰላ ኣብ ቤት ጽሕፈት ዜና ይሰርሕ ነይሩ። ክልቲኦም ንጡፋት ኣባላት እዮም ዝነበሩ። ብፍላይ ኪዳነ ሓደ ካብ ብሉጻት ተማሃሮ ዩኒቨርሲቲ ናይቲ ግዜ፣ ዝነበረ፣ በሊሕ ሰብ እዩ። ገለ ካብቲ ንሱ ዝጽሕፎ ዝነበረ ጽሑፋትን ናብ ፈለጥቲ ዝሰዶ ዝነበረ ደብዳቦታትን ኣብ ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ ተሰኒዱ ዝጸንሐ ኣሎ። ሓደ ኣመሪካዊ ጋዜጠኛ፣ ኣብቲ እዋንቲ፣ ንኪዳነ ክፍሉ ኣብ ከሰላ ረኺቡ ቃለ-መጠይቕ ኣካይድሉ ነይሩ። ብድሕሪኡ ነዊሕ ኣይጸንሐን ኪዳነ ተቐቲሉ። “ኪዳነ ክፍሉ ምስተቐትለ ድሕሪኡ ብዛዕባ ሰውራ ኤርትራ ተስፋ ቈሪጸ” ይብል፣ እቲ ጋዜጠኛ ኣብ ዝገበሮ ቃለ-መጠይቕ። ወልዳይን ኪዳነን ኣብቲ ናይ ምእራም ምንቅስቃስ ልዑል ግደ ዝነበሮም ኮይኖም፣ ቅትለት ናይዞም ክልተ ሰባት፣ ሓደ መርኣዖ ናይቲ መሪሕነት ጀብሃ ኣብ ልዕሊ ደለይቲ ለውጢ ዝፍጽሞ ዝነበረ ብዙሕ ቅንጻላታት እዩ። እቲ ቅልውላው ድማ ኣብ መወዳእታ ምፍላይ ህዝባዊ ሓይልታት ሓርነት ኤርትራ ኣኸቲሉ።

1.2 ወሳኒ ተራ ዓብደላ ሓደ ካብ ጠንቅታት ዘሕዝን ታሪኽ ጀብሃ

ኣብ 1970፣ ህዝባዊ ሓይልታት ካብ ጀብሃ ተፈልዩ፣ ቀዳማይ ወገን ብስዱሕ ዒላ ኣብ ዝተቐልቀለሉ እዋን፣ ዓብደላ እድሪስ ወተሃደራዊ ሓላፊ ኮይኑ ኣብ ኣከለገዛይ እዩ ዝነበረ። ነተን ኣብ ከባቢኡ ዝነበሩ ኣሃዱታት ድማ፣ ኣንጻርቲ ዝተፈንጨለ ሓይሊ ናይ ቅንጻላ ስጉምቲ ክወስዳ ተሪር ትእዛዝ ሂቡ። ይኹንምበር እቶም ተጋደልቲ፣ ዓብደላ ዝሃቦም ትእዛዝ ክፍጽሙ ሕልናኦም ኣይገበረሎምን። “ከመይ ጌርና ኣብ ልዕሊ ኣሕዋትና ጥይት ንትኩስ” ኢሎም ኣትሪሮም ስለዝተቐወምዎ እኩይ ትእዛዝ ዓብደላ እድሪስ ኣይተተግበረን። ካብዚ ሓቂዚ እንግንዘቦ፣ ዓብደላ እድሪስ፣ ካብ ፈለማ ናይ ቅንጻላ፣ ጎንጽን ዓመጽን መስመር ይኸተል ምንባሩ እዩ። እቲ ዝኸፍኦ ድማ ኣመለኻኽታኡ፣ ካብ ሓልዮት ንውድባዊ ጥምረት ዝብገስ ዘይኮነ ካብ ድሑር፣ ትሕተ-ሃገራዊ፣ ጸቢብን ወገናዊን ኣተሓሳስባ ዝምንጩ ምኃኑ እዩ።

ሓቀኛ ስምዒትን ኣተሓሳስባን ዓብደላ እድሪስ ከምዚ ዝተጠቐሰ ጸቢብን ወገናዊን ኮይኑ፣ እቲ ግርምቢጥ ዓብደላ ኣባል ሰልፊ ዕዮ (ለበር ፓርቲ) እዩ ነይሩ። ሰልፊ ዕዮ ኣብ 1968 ኣብ ውሽጢ ጀብሃ ዝተመሰረተ፣ ማርክሳዊ መስመር ዝኸተል ሰልፊ እዩ። ዓብደላ ከኣ፣ በቲ ሓደ ወገን ምስ ዕላማታት ናይቲ ሰልፊ ዘይከይድ ትሕተ-ሃገራዊን ወገናዊን ስምዒታት ሒዙ፣ በቲ ካልእ ማርክሳዊ ኮይኑ፣ ኣብ ክልተ ዝተፈናተተን

አንጻራዊን መስመር ረገጹ ይጓዣል ነይሩ። ክንዲ ዝኸነ፣ ሓያሎ ካብ አባላት ሰልፊ ዕዮ፣ ማርክሳዊ ገሰጋሲ ባህግታት እኳ እንተነበሮም፣ ከም በዓል ዓብደላ እድሪስ ዝኣመሰሉ ብትሕተ-ሃገራዊን ቀቢላውን አተሓሳስባ ንድሕሪት ዝነትዎም አድሓርሓርቲ ባእታታት ሓዞም አብ ዝበጽሖም አይነበሮምን። ሓደ ካብ ጠንቅታት ዘሕዝን ታሪኽ ጀብሃ ንሱ እዩ። እቲ ለበር ፓርቲ ናይ ብሓቂ ከምቲ ሓደ ገሰጋሲ ሰልፊ ኪኾኖ ዝግብኡ፣ ዕላማታቱ ንምዕዋት ብንጽር ፕሮግራምን ትብዓትን እናተመርሐ ክንግዝ ክኣሉ ነይሩ እንተዝኸውን፣ ናይ ጀብሃ ታሪኽ ፍጹም ካልእ መልክዕ ምሓዘ። ንዓብደላ አብ መሪሕነቱ ሓዞ ዝኸይድ ሰልፊ ግን፣ ብፍጹም ገሰጋሲ ክኸውን አይክእልን እዩ። ሰልፊ ዕዮ ጀብሃ እምበኣር፣ ጽላሎቱ አብ ማርክሳስት፣ ቀንዲ ህላውኡ አብቲ ዓቃባዊ ወይ መስፍናዊ ዓለም እዩ ነይሩ።

ድሕሪኡ ዝቐጸለ ታሪኽ፣ ዓብደላ እድሪስ አባል ሰውራዊ ባይቶ ተ.ሓ.ኤ. ኮይኑ ወሳኒ ተራ ዝተጸወተሉ እዩ። ብግብሪ አቦ-መንበር ጀብሃ ንሱ እዩ ነይሩ እንተተባህለ እውን ነቲ ሓቂ ከምዘለዎ ምምስካር እምበር ምግናን አይኮነን። ምክንያቱ አብ ኩሉ ናይ ጀብሃ ውሳኔታት ወሳኒ ተራ እዩ ነይሩዎ። አብ ገርግር ሱዳን፣ ሓይሊ አኪቡን ንተጋደልቲ አጎስጉሱን ንሻዕብያ ከጥፍእ ንህሪ ኩናት ሓድሕድ ክውልዕ ዝተሃንደደ ብቐንዱ ወተሃደራዊ ሓላፊ ዓብደላ እድሪስ እዩ። ግን አይተዓወተን። አብቲ ውግእ ንባዕሉ ተወጊኡ፣ እቲ ስርሒት ድማ ብዘሕፍር መልክዕ ፈሺሉዎ። አብዚ ናይ ገርግር ሱዳን ፍጻመ፣ ወተሃደራዊ ምርጫ ከምዘይሰርሕ ተረጋገጹ እዩ። ምክንያቱ አብኡ ዝተሳተፈ ሓይሊ ናይ ጀብሃ ምስ ሻዕብያ ብምንጽጻር ቀሊል አይነበረን። ደምሳሲ ክኸውን ዝተሓሰበ ብርቱዕ ውግእ እዩ ነይሩ። መሪሕነት ጀብሃ ንሓቂ ክቐበል ትብዓት እንተዝነበሮ፣ ድሕሪኪ ውግእ፣ አብ ክንዲ ናብ ምቕንጻል ናብ ፖለቲካዊ ፍታሕ ብምድፋእ ንኹሉ ሃገራዊ ሓይሊ ንምስማር ክሰርሕ ምተገብኡ። ከምኡ ዝዓይነቱ ናይ ለባማት ምርጫ እንተዝወሰድ ነይሩ፣ ሃገር እምብዛ ምረብሐት። እንተኾነ ከምቲ “ዓሻስ ክሳብ ገበጣ ዝውዳእ ይጸወት” ዝበሃል፣ ዓብደላ እድሪስ፣ ድሕሪኪ ዓቢይን ዘሕፍርን ፍሽለት እውን ናይ ቅንጻላ አተሓሳስባኡ አይቀየረን። አብ መሪሕነት ተ.ሓ.ኤ. ዝነበረ ንሻዕብያ ናይ ምጥፋእ ድሌትን አተሓሳስባን ዝያዳ ድርኪት ካብ ዝፈጥረሉ ዝነበረ ረቐሒታት ሓደ፣ እዚ ካብ ወገናዊ አተሓሳስባ ዝመንጨወ ውልቃዊ ጽልኢን ቅርሕንቲን ዓብደላ እድሪስ እዩ እንተተባህለ አይተጋነንን።

1.3 ዋሕዚ ሓድሽ ሓይሊን ስግኣት ዓብደላ እድሪስን

ካብ 1973 ክሳብ 1975 ዓ.ም. አብ ዝነበረ መድረኽ፣ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ብሓደሰቲ ተጋደልቲ እናተዓብለለ እዩ መጸኡ። እዞም ተጋደልቲ እዚአቶም ብሓያል ሃገራዊ ስምዒት ንናጽነት ክቃለሱ ዝመጹ፣ አብ ዝኾነ ድሑር ፖለቲካ ዘይተመራሰሑ ንጹሃት መንእሰያት እዮም። ብዘይካ መስዋእቲ ከፊልካ ናጽነት ኤርትራ ምምጻእ ድማ፣ ካልእ ድጉል ተጻባኢ ዕላማን ድርኪትን አይነበሮምን። ይኹን እምበር፣ እዚ ምዕባለታትዚ ንዓብደላ እድሪስ አይተበርሆን። ካብቲ ድሑርን ወገናዊን አጠማምታኡ ዝብገስ፣ ነዞም ሓደሰቲ ተጋደልቲ ፍጹም አይፈተዎምን። ብዓይኒ ጽልኢን ስግኣትን እዩ ጠሚትዎም። ከም ንኣሽቱ አሕዋቱ፣ ከም ወገኑን ጸግዑን አይርአዮምን። ምክንያቱ፣ እዞም ሓደሰቲ ተጋደልቲ መብዛሕትኦም ተማሃሮ እዮም። ብዙሓት ካብኣቶም ድማ ደቂ ከበሳ። ዓብደላ እድሪስ፣ ምምጻእ ናይዚ ሓድሽ ሓይሊ ከቢድ ጥርጣረን ፍርሒን እዩ አሕዲሩሉ። እዚ ፍርሒን ስግኣትንዚ ድማ፣ ናብ ክቱር ጽልኢ አድሂብሉ። እዚ ሓድሽ ሓይሊ ብሸነኹ፣ ንወገናዊን ድሑርን አተሓሳስባ ዓብደላ

እድሪስ ቀልጠፉ ቆብ ስለዘበሉ፣ ንዓብደላ ከም መራሒ ክቐበሎ ኣይከኣለን። ዓብደላ፣ ከም ግብረ-መልሲ ናይ ኣመላኻኻታኡ በዚ ሓድሽ ሓይሊ ኣገዩ ዝተጸልኦ ሰብ ክኸውን ግዜ ኣይወሰደን። ዓብደላ ሰፊሕን ንኹሉ ሃገራዊን ዝሓቀፍ ኣመላኻኻታ እንተዝነበሮ፣ እቲ ተጋዳላይ ንዕኡ ብፍሉይነት ዘጽልእ ምክንያት ኣይምነበሮን። ኣብ ጀብሃ ምጽእ ዝበለ ሓድሽ ተጋዳላይ ግን፣ ብዛዕባ ውሽጣዊ ፖለቲካ ጀብሃ መጀመርታ ዝሰምዖ ዘረባ፣ “ዓብደላ እድሪስ ኣድሓርሓሪ እዩ፣ ባዓስ እዩ” ዝብል ምንባሩ፣ ኣብ ተ.ሓ.ኤ. ዝነበርና ኩልና ኣጸቢቕና እንፈልጦ እዩ።

ናብቲ ድሕሪኡ ዝቐጸለ ኣካይዳ ምስ እንምለስ፣ ዓብደላ ኩሉ ሳዕ ኣብ ልዕሊ ህዝባዊ ሓይልታት ጥሩፍ ዝኾነ መርገጺ ሒዞ እዩ ዝኸይድ ነይሩ። “ህዝባዊ ሓይልታት ካብ ሜዳ ኤርትራ ክትጠፍእ ኣለዎ” ዝብል ጥሩፍን ተጸባኢን መርገጺኡ፣ ፍጹም ተለዊጡ ወይ ለዚቡ ኣይፈልጥን። ኣብ ውሽጢ መሪሕነት ጀብሃ ከኣ፣ ዓብደላ ንናይ ሕሩይ ተድላ (ወዲ ተላ) ዕሽልነትን ሕንቃቕን ክጸወሮ ዝኸኣል ኣይነበረን። በዚ ድማ ኣብ ውሽጢ ጀብሃ ንሕሩይ ከም መቐናቕንቱ ጠሚቱ ኣንጻሩ ይሰርሕ ነበረ። ንሕሩይ ካብ ፈለማ ኣይተቐበሎን። ብሓቂ እውን (ጸኒሕና ክንመጽ ኢና) ሕሩይ ክትቐበሎ ትኸኣል ዓይነት ሰብ ኣይኮነን።

1.4 ካልኣይ ጉባኤ ጀብሃን ውዲታት ዓብደላን

(ኣብ ካልኣይ ክፋል ይቕጽል)